

Spis treści

Wstęp

Reanata Pałczyńska-Gościńskiak, Profesor Lech Bednarski, uczony, dydaktyk i społecznik

Mirosław Hamrol, Bartłomiej Czajka, Maciej Piechocki, Prognozowanie upadłości przedsiębiorstwa - model analizy dyskryminacyjnej

Elżbieta Janton-Drozdowska, Analiza ryzyka kursowego

Magdalena Jerzemowska, Przyczynek do historii analizy ekonomicznej

Lucyna Kopczyńska, Nowe trendy w analizie rentowności

Mirosław Krajewski, Kierunki wykorzystania syntetycznych modeli ekonomicznych w ocenie przedsiębiorstwa

Bronisław Micherda, Analiza finansowa w nowych normach wykonywania zawodu biegłego rewidenta

Andrzej Niemiec, Źródła informacji na potrzeby identyfikacji ryzyka w audycie wewnętrznym jednostek sektora finansów publicznych

Wanda Skoczylas, Analiza finansowa w warunkach zarządzania wartością przedsiębiorstwa

Sławomir Sojak, Tomasz Konieczka, Ocena bezpieczeństwa finansowego przedsiębiorstw przemysłu cukrowniczego w Polsce przy zastosowaniu procedury dyskryminacyjnej Stawickiego i Sojaka

Jolanta Sułowska, Zewnętrzne materiały źródłowe analizy ekonomicznej

Izabela Świderek, Kierunki modyfikacji systemu analiz ekonomicznych w jednostkach samorządu terytorialnego

Piotr Wojtowicz, Zgodność rachunku zysków i strat spółek giełdowych. Wyniki analizy za 2002 rok

Adam Żwirbla, Analiza jakości produkcji - wybrane metody (Próba syntezy koncepcji prof. L. Bednarskiego)
Informacja dla autorów

Reanata Pałczyńska-Gościńskiak, Profesor Lech Bednarski, uczony, dydaktyk i społecznik
Streszczenie

Profesor dr hab. Lech Bednarski należy do nielicznego grona naukowców, którzy całe swoje życie naukowo-dydaktyczne, a także społeczno-zawodowe, związali z rachunkowością, analizą ekonomiczną i rewizją finansową. Charakterystyczną cechą pracy naukowej Profesora jest łączenie świetnej znajomości praktyki z działalnością naukowo-dydaktyczną oraz wykorzystywanie wiedzy teoretycznej w modyfikowaniu życia gospodarczego.

Profesor Bednarski jest autorem ponad 200 publikacji, przyczynków i opracowań naukowych, recenzji książek oraz recenzji ponad 40 rozpraw doktorskich i habilitacyjnych. Angażując się w życie naukowe i społeczne, Profesor współpracował z międzynarodowymi towarzystwami naukowymi i zawodowymi.

Jego wszechstronne działania przyczyniły się do tego, że zdobył sobie duże uznanie wśród naukowców, ogromny szacunek środowiska księgowych, podziw studentów i sympatię wszystkich, którzy z nim współpracowali.

Professor Lech Bednarski - a scientist, teacher and social activist
Summary

Professor Bednarski is one of the few scientists who devoted their entire professional life to issues of accounting and financial analysis. Excellent combining of scientific and educational skills with practical experience is the prominent feature of his work. Professor Bednarski's scientific and professional achievements amount to over 200 publications, including books, manuals and articles. Although his main field of interest is financial analysis, his works in accounting and auditing are also widely known.

He has been active in international co-operation with leading professional bodies: the European Accounting Association, the American Accounting Association, the World Association for Case Method and Application, the International Association for Accounting Education and Research and the European Federation of Financial Analysis Societies. He has participated in numerous international congresses of professional accountancy and auditing bodies.

During his 50-year career at the Gdansk University's Department of Business Administration (former Higher School of Economics in Sopot) he promoted 19 doctors and over 650 masters in accounting and finance.

He has always been deeply involved in social and educational life of the Tri-city region. Between 1980-1990 he was deputy to the Gdansk District Council. Over 38 years of his professional career he was the chairman of the Gdansk District Division of the Association of Accountants in Poland. He is the co-founder of the Higher School of Finance and Accounting in Sopot - the unique school that promotes old tradition of high-level education in economics and management in the Gdansk Region.

Professor Bednarski is a highly respectable person who has uniquely combined rare teaching talents with remarkable capabilities of shaping students' characters in the spirit of truth and honesty. Due to both exceptional achievements and features of personality as well, he has gained outstanding regard and esteem of the fellow scientists, practitioners, professional accountants, students and all those who have been given the opportunity to meet him.

**Mirosław Hamrol, Bartłomiej Czajka, Maciej Piechocki,
Prognozowanie upadłości przedsiębiorstwa - model analizy dyskryminacyjnej
Streszczenie**

We współczesnej gospodarce zwiększa się nieustannie liczba bankrutujących przedsiębiorstw. W naturalny sposób powstaje więc pytanie, czy upadłość można przewidzieć?

Niniejszy artykuł dowodzi, iż istnieje skuteczna metoda prognozowania kondycji finansowej przedsiębiorstw - analiza dyskryminacyjna. Dzięki jej wykorzystaniu autorzy skonstruowali model przewidywania upadłości w gospodarce polskiej. Badania objęły lata 1999-2002, a szczególną uwagę zwraca bardzo wysoka, 96-procentowa trafność stawianych prognoz.

**Prediction of bankruptcies - the model of discriminative analysis
Summary**

In the last few years, the number of failing companies has been constantly increasing. Therefore, an obvious question arises: are those bankruptcies predictable?

The article proves that there is a very effective method of failure prediction, namely the discriminant analysis. The authors constructed a model for the Polish economy. It is based on current financial data (years 1999-2002) and has very high accuracy of 96%.

**Elżbieta Janton-Drozdowska,
Analiza ryzyka kursowego
Streszczenie**

Rozszerzające się i jednocześnie ulegające pogłębieniu powiązania gospodarcze między przedsiębiorstwami z różnych krajów dają im liczne korzyści ekonomiczne i finansowe, ale równocześnie narażają je na różne rodzaje ryzyka. Jednym z nich jest ryzyko kursowe, rozumiane jako niebezpieczeństwo poniesienia straty z tytułu posiadania przez przedsiębiorstwo otwartej, nie zabezpieczonej pozycji walutowej, na skutek niekorzystnej zmiany kursów walutowych.

Występowanie ryzyka kursowego wiąże się ze stosowaniem przez państwa płynnych kursów walutowych oraz z niemożliwością precyzyjnego przewidzenia ich kształtowania się w przyszłości.

W artykule dokonano analizy ryzyka kursowego w obszarach związanych z jego rodzajami, to jest kursowego ryzyka transakcyjnego, ekonomicznego (operacyjnego) i konwersji.

W konkluzji stwierdzono, że w celu redukcji tego ryzyka jest niezbędne odpowiednie nim zarządzanie oraz wskazano na znaczenie wprowadzenia euro dla zmniejszenia ryzyka walutowego dla przedsiębiorstw działających w strefie euro.

**Summary
Currency risk analysis**

International economic relations among companies have become broader and deeper. These companies are offered numerous economic and financial advantages, as well as are exposed to many types of risk. One of them is currency risk that is considered as a danger of making a loss due to possession by a company of an open currency position. Inconvenient variations of exchange rate result in the exposure to the currency risk. Currency risk results from the application of floating exchange rates by the states and from the disability of a precise calculation of their levels in the future.

In the paper, the currency risk in the areas connected with its types (transaction risk, economic (operating) risk and translation risk) has been analysed.

In conclusion, effective risk management is necessary to reduce the currency risk. Another point is that the introduction of euro has influenced positively the currency risk reduction for companies operating in the euro zone.

Lucyna Kopczyńska,
Nowe trendy w analizie rentowności
Streszczenie

Stosowane dotychczas w praktyce wskaźniki rentowności są niewystarczającym narzędziem oceny gospodarowania z punktu widzenia wartości przedsiębiorstwa i korzyści akcjonariuszy, ponieważ nie uwzględniają kosztów pozyskania kapitału całkowitego, a jedynie koszty kapitału obcego.

Celem tego artykułu jest prezentacja nowych mierników służących do oceny rentowności, do których należą:

- ekonomiczna wartość dodana (EVA),
- rynkowa wartość dodana (MVA).

EVA jest miernikiem wyników działalności przedsiębiorstwa charakteryzującym się tym, że potrąca z zysku koszt kapitału zainwestowanego przez firmę. Jest miernikiem prawdziwych zysków, które powstają wówczas, gdy koszt kapitału zostanie pokryty tak jak wszystkie inne koszty. EVA, zwana również zyskiem ekonomicznym, jest różnicą między zyskiem operacyjnym po opodatkowaniu i kosztem kapitału, zarówno obcego, jak i własnego.

Rynkowa wartość dodana stanowi nadwyżkę wartości rynkowej przedsiębiorstwa nad wartością zainwestowanego kapitału, stanowi różnicę między kapitałem, który inwestorzy inwestują w przedsiębiorstwo i tym, co mogą uzyskać sprzedając jego walory po aktualnej cenie rynkowej.

New trends in profitability analysis
Summary

The profitability ratios that are used in business practice are inadequate tools of business performance evaluation in terms of enterprise value and value to the shareholders because they do not take into account full costs of raising capital - only the costs of debt capital are considered.

The aim of this article is presentation of profitability measures, with a particular focus on economic value added (EVA) and market value added (MVA).

EVA is a measure of company performance, which is calculated by deducting the cost of capital invested by a company from its profit. It is an indicator of real profits, which arise when the cost of capital has been covered, like all other costs. EVA, also called „economic profit”, is a difference between operating profit after tax and cost of capital, both equity capital and borrowing.

MVA reflects the excess of the market value of a company over the value of the capital invested. It is calculated as a difference between the capital that investors have invested in a company and the returns they can get upon selling its assets at current market prices.

EVA and MVA are the main subject of this article.

Mirosław Krajewski,
Kierunki wykorzystania syntetycznych modeli ekonomicznych w ocenie przedsiębiorstwa
Streszczenie

Ocena przedsiębiorstwa powinna być dokonywana na podstawie systemu logicznego i syntetycznego myślenia, w celu określenia podstawowych relacji ekonomicznych w przedsiębiorstwie. Powinno to służyć podejmowaniu decyzji gospodarczych przy wykorzystaniu analizy ex post i ex ante. Tak rozumiana analiza staje się pomocnym narzędziem zarówno dla menadżerów, jak i właścicieli przedsiębiorstwa.

W artykule została przedstawiona próba oceny przedsiębiorstwa, wykorzystując cztery syntetyczne modele ekonomiczne, tzn:

- 1) modelu Du Pont,
- 2) modelu produktywności kosztów,
- 3) modelu MK (majątkowo-kosztowego),
- 4) modelu rentowności aktywów ogółem.

The system of company estimation based on model solutions
Summary

The estimation of a company should be based on logical and synthetic thinking, which is necessary to define fundamental economic relations in a company. It will help to make economic decisions in reference to ex post and ex ante analysis. Such an analysis becomes a useful instrument both for managers and company owners.

The system of company estimation shown below is built on the basis of four model solutions:

1. Model Du Pont,
2. Model of productivity of cost,
3. Model MK (property - cost),
4. Model of profitability.

Bronisław Micherda,
Analiza finansowa w nowych normach wykonywania zawodu biegłego rewidenta
Streszczenie

Rynkowy sposób gospodarowania prowadzi do istotnych zmian w metodyce badania sprawozdania finansowego. Przeobrażenia te przejawiają się w nowej regulacji ustawowej, a także powoływanych na jej podstawie norm wykonywania zawodu biegłego rewidenta. W opracowaniu podjęto dyskusję nad wykorzystaniem w tym badaniu procedur analizy finansowej i formy określenia wymagań w tym zakresie w normach zawodowych biegłych rewidentów. Przesłanką tych rozważań jest mocno akcentowana w warunkach rynkowych zasada kontynuacji działalności.

Rozważania kończy wskazanie kierunków rozwoju procedur analitycznych przydatnych w badaniu sprawozdania finansowego.

Financial Analysis in View of the New Auditing Standards
Summary

A market driven economy brings about major changes in the methodology of auditing. Those changes are reflected in the new act as well as in the related auditing standards. The paper focuses on the application of financial analysis procedures, and the specific requirements to be met by auditors. The considerations are based on the great importance of the continuity of business operations, so heavily stressed in a free market economy. In conclusion, the paper points out different ways of developing analytical procedures, applicable to auditing.

Wanda Skoczylas,
Analiza finansowa w warunkach zarządzania wartością przedsiębiorstwa
Streszczenie

Audyt wewnętrzny w nowym ujęciu powinien być powiązany z zarządzaniem ryzykiem. Wzajemny przepływ informacji umożliwia poprawną identyfikację ryzyka jednostki sektora finansów publicznych. Źródła informacji są zasadniczo zbieżne i zależą od wybranej techniki identyfikacji ryzyka.

Summary

Sources of information in risk identification process in internal audit of governmental sector

Internal audit in a new frame should be combined with risk management. Reciprocal flow of information enables correct risk identification in governmental sector. Sources of information are common for both and depend on chosen techniques of risk identification process.

Streszczenie

Przyjęcie za cel działalności gospodarczej maksymalizacji bogactwa właścicieli wymaga dostosowania przedmiotu analizy ekonomicznych, a w tym analizy finansowej, do potrzeb - właściwego na obecnym etapie rozwoju przedsiębiorstw - zarządzania wartością. Tylko wtedy analiza finansowa będzie spełniała przypisane jej funkcje, a w tym efektywnego narzędzia podejmowania decyzji.

W artykule podjęto próbę określenia obszarów badawczych analizy finansowej i zawartych w nich problemów szczegółowych, na podstawie determinantów określających wartość przedsiębiorstwa na różnych poziomach podejmowania decyzji.

Financial analysis in managing the company's value
Summary

Description of the main aim of firm activity as maximization of shareholder's wealth needs to be compared with the subject of economic analysis and especially financial analysis for value management. Only in this situation financial analysis fulfils all its functions, and in particularis, an effective tool in decision making process. This article attempts to define the areas explored by financial analysis, specific problems and main value drivers all defferent levels of the decision making process.

Sławomir Sojak, Tomasz Konieczka,
Ocena bezpieczeństwa finansowego przedsiębiorstw przemysłu cukrowniczego w Polsce przy zastosowaniu
procedury dyskryminacyjnej Stawickiego i Sojaka
Streszczenie

Do grona efektywnych i obiektywnych narzędzi wykorzystywanych w przewidywaniu upadku przedsiębiorstw nauka analizy finansowej zalicza wielowymiarową analizę dyskryminacyjną. Artykuł prezentuje empiryczną weryfikację metody szacowania i wykorzystania funkcji dyskryminacyjnych w ocenie bezpieczeństwa finansowego podmiotów gospodarczych zaproponowanej przez Józefa Stawickiego i Sławomira Sojaka. Badaniem objęto kondycję sektora cukrowniczego w Polsce w latach 1996-2000. Na podstawie oszacowanych funkcji dokonano również oceny użyteczności modelu w procesie prognozowania bezpieczeństwa finansowego branży w roku 2001.

Przeprowadzone badania wykazały, iż modelowanie dyskryminacyjne odpowiadające założeniom przyjętym przez Stawickiego i Sojaka charakteryzuje się wysoką zdolnością do obiektywnego opisu rzeczywistości oraz zadowalającym potencjałem prognostycznym.

An evaluation of the financial security of sugar industry in Poland using discriminant procedure created by
Stawicki and Sojak
Summary

One of the most important tools used in forecasting company's bankruptcy is a multiple discriminant analysis. An article presents an empirical verification the new method of calculation of discriminant functions proposed by Stawicki and Sojak. We studied the financial situation of sugar industry in Poland between 1996-2000 using the method. We also tested the prediction power of that method for selected sugar factories in 2001. On the basis of our research, we can say that discriminant functions created for sugar industry using the method of Stawicki and Sojak are very effective instruments in analysis of the risk of company's bankruptcy.

Jolanta Sułowska, Zewnętrzne materiały źródłowe analizy ekonomicznej
Streszczenie

O jakości przeprowadzanej analizy i poziomie jej użyteczności praktycznej decydują w dużej mierze prace przygotowawcze, obejmujące m.in. zebranie materiałów źródłowych.

Obok wewnętrznych źródeł analizy, wśród których zasadniczą rolę odgrywa sprawozdawczość finansowa, istotne znaczenie mają także źródła zewnętrzne. Ich rolą jest dostarczenie informacji o działalności na określonym rynku, a także umożliwienie porównań z wynikami innych przedsiębiorstw z otoczenia (krajowego, międzynarodowego). Wśród wielu źródeł zewnętrznych, na szczególną uwagę mogą zasługiwać: informacje Krajowego Rejestru Sądowego, informacje agencji informacyjnych, w tym wywiadowni gospodarczych, agencji ratingowych, roczniki i inne opracowania statystyczne, informacje giełdowe i bankowe oraz inne publikacje fachowe.

External sources of information for economic analysis
Summary

The quality of analysis and its usefulness depend a lot on the sources of information that are used. Collection of materials is especially important in this respect. It is necessary to generate internal information included amongst others in the financial statements, and also external information. The latter enables finding out the position of the company on capital market, and also making comparisons with other companies. External sources of information are characterised in this paper.

Izabela Świderek,
Kierunki modyfikacji systemu analiz ekonomicznych w jednostkach samorządu terytorialnego
Streszczenie

Wzrost znaczenia jednostek samorządowych w gospodarce państwa oraz postępujące tendencje do ich całkowitego usamodzielniania powodują konieczność prawidłowego pomiaru osiągniętych efektów. Stosowane dotychczas metody pomiaru nie pozwalają obiektywnie ocenić prowadzone działania i nie są wolne od niedoskonałości. Kontrola wewnętrzna zajmuje się raczej merytoryczną stroną funkcjonowania organizacji, nie docenia jednak znaczenia założonych celów. Pogłębienie oceny sytuacji jednostki przez audyt również niewiele wnosi - pozwala wprowadzić spojrzenie na jednostkę jako całościowy system

funkcjonujący w określonych warunkach, ale nie stwierdza, czy działalność samorządu przyczynia się do uzyskania zadowalających wyników.

Dążenie do pełnej autonomii samorządów, wiążące się też z koniecznością większego udziału dochodów własnych, wymusza zmianę sposobu zarządzania w celu pozyskania nowych źródeł finansowania działalności jednostki lub efektywniejszego wykorzystanie już istniejących. Powstaje zatem konieczność ustalenia długoterminowego ogólnego planu działania organizacji, rozpisanego szczegółowo dla wszystkich obszarów funkcjonowania. Strategia ogólna oraz ustalone na jej podstawie plany działania poszczególnych obszarów powinny znaleźć odzwierciedlenie w zbudowanym systemie pomiaru wyników, uwzględniającym tzw. miękkie generatory korzyści. Wykorzystanie mierników niematerialnych do oceny wielu dotychczas zaniedbywanych i niedocenianych zasobów organizacji warunkuje prawidłowe funkcjonowanie jednostki w przyszłości i osiągnięcie przez nią zadowalających efektów.

Directions of modification of economic and financial analysis in local government units
Summary

The increase of the meaning of municipal institutions in domestic economy causes the necessity of accurate measurement of the goals achieved. Commonly used methods are not objective and not fully reliable. The internal control refers mainly to the essential side of an unit's work. It does not evaluate the achieved goals. It omits many valuable information sources and underestimates the role of all resources in the process of effective operation. The fact is that municipal units' activity is usually recognized as an undisputed statutory right.

Compulsory audit allows to analyse an institution as a system working in particular circumstances. However it does not allow to state whether the unit's work brings satisfactory results. Pursuance of full autonomy of local governments, arising from the need to increase self-generated revenues, requires modification of management mode in such a way as to find new sources of funding or use existing sources more effectively. Therefore, there is a need of setting a long-term plan of an unit's activity in every sphere of this activity. This general strategic plan and particular plans based on it should be reflected in the system of results measurement and should also include soft generators of advantages.

Using the immaterial measures, allowing to assess many undervalued and neglected assets, determines the proper performance of the unit in the future and achievement of satisfactory results.

Piotr Wojtowicz,
Zgodność rachunku zysków i strat spółek giełdowych. Wyniki analizy za 2002 rok
Streszczenie

Artykuł dotyczy problematyki jakości sprawozdań finansowych. Przedstawiono w nim definicje dwóch wielkości charakteryzujących jakość tych sprawozdań: zgodności i wiarygodności. Zaprezentowano także wyniki badań zmierzających do oceny jakości rachunków zysków i strat za rok 2002 spółek notowanych na rynku podstawowym Giełdy Papierów Wartościowych w Warszawie.

Wyniki badań wskazują na niską zgodność tych sprawozdań, a korekty dokonywane przez biegłych rewidentów są częste i znaczne.

Objectivity of Income Statements of Companies Listed on Warsaw Stock Exchange.
Evidence from the statements for the year 2002
Summary

The aim of this paper is to present the definitions of objectivity and reliability (freedom from bias), which describe quality of accounting measurements. What this article points out is the need for performance measurements that are unequivocal and unambiguous.

Findings of empirical research are presented. The research revealed that the objectivity of data disclosed in the income statements for the year 2002 of companies listed on Warsaw Stock Exchange is relatively low.

Adam Żwirbla,
Analiza jakości produkcji - wybrane metody (Próba syntezy koncepcji prof. L. Bednarskiego)
Streszczenie

Jakość produkcji jest czynnikiem, który w istotny sposób kształtuje ceny sprzedaży. Podwyższenie jakości w większości przypadków prowadzi do redukcji kosztów i wzrostu efektywności produkcji, a w konsekwencji do wzrostu przychodów ze sprzedaży i zysków. Szczególnym wyrazem jakości sprzedaży produkcji jest gatunkowość, gdyż im większy jest udział wyrobów gatunku pierwszego w wartości sprzedaży, tym wyższa jest osiągnięta przeciętna cena sprzedaży.

W niniejszym artykule tradycyjne wskaźniki określające gatunkowość zostały przedstawione w nowym świetle, co prze wartości o wuje niektóre dotychczasowe poglądy. Autor prezentuje w swoim opracowaniu także uogólnienie koncepcji prof. L. Bednarskiego, dotyczącej badań przyczynowych, w trakcie których zostaje wyodrębniony wpływ zmiany gatunkowości na wielkość przychodów ze sprzedaży.

Wykorzystany przykład liczbowy nie tylko przybliży metodykę analizy wpływu gatunkowości, ale ukazuje też słabości tradycyjnej analizy przy użyciu wskaźników średniej gatunkowości w ujęciu ilościowym i jakościowym.

Summary
Product quality analysis - some methods (Brief synthesis of the concepts by L. Bednarski)

It is commonly known that it is production quality that is the main factor which has a significant impact on sales prices. An increase in product quality mostly leads, to reduction of cost, and additionally allow entities to improve their output effectiveness as well. As a result thereof, an increase in sales of goods for resale and finished products and profits is possible. In particular, the main target of the entities should be aiming at growing participation of top quality goods in total sales value. The higher the share of such products, the higher sales value as a result of higher average selling price is possible to obtain.

In this study the grade-related indices are shown in a new approach which may change existing attitudes towards the said problems.

The author himself makes some generalizations of the concepts outlined by prof. L. Bednarski on causal research, the result of which is particular emphasis put on functional relation between revenues from sales and actual grade of goods.

The examples which are used in this study allow the readers to learn much more about the research into determining procedures expressed in numbers and, additionally, make it possible to assess correctly the weak points of traditional analyses using the methods based on the influence of average grade goods in quantitative and qualitative approach.